

ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ
ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՆԵՐ

Երևանի Գագիկ Ստեփանյանի թիվ 135 հիմնական դպրոց

Ավարտական հետազոտական աշխատանք

Մասնագիտություն՝ մաթեմատիկայի ուսուցիչ

Թեմա՝ Սովորողների մեջ ինքնուրույնության,
նախաձեռնության և ստեղծագործական
ունակությունների զարգացումը առարկայի
դասավանդման ընթացքում

Կատարող՝ Գեղեցիկ Մարտիրոսյան Ազատի
Ղեկավար՝ Ղազարյան Մարգարիտ Զորիկի

I խումբ

2023

Բովանդակություն

1.	Ներածություն _____	3
2.	Սովորողների մեջ ինքնուրույնություն, նախաձեռնություն և ստեղծագործական ունակությունների զարգացումը մաթեմատիկայի դասավանդման ընթացքում _____	5
3.	Ուսուցման բույներ _____	12
4.	Ուսուցման պլանավորման չորս կարևոր հարցերը _____	17
5.	Եզրակացություն _____	19
6.	Օգտագործված գրականություն _____	21

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Գրեթե ցանկացած ժամանակակից մասնագիտության յուրացումը պահանջում է որոշակի մաթեմատիկական գիտելիքներ: Մաթեմատիկական գիտելիքները դարձել են ընդհանուր մշակույթի անհրաժեշտ բաղադրիչ: Կյանքում ինքնաիրացման և տեղեկատվական աշխարհում արդյունավետ գործունեության հնարավորության համար անհրաժեշտ է բավականաչափ ուժեղ մաթեմատիկական նախադրյալ և մաթեմատիկայի լայն գիտելիքներ: Մաթեմատիկայի դերն ու տեղը գիտության և հասարակության կյանքում, մաթեմատիկական կրթության արժեքը և առարկայի ըմբռնումը որոշում են մաթեմատիկական կրթության նպատակները : Ուսուցիչը պետք է որոշի աշակերտների կարողություններն ու կարիքները, նրանց ապագա մասնագիտության ընտրության համար:

Դպրոցում գիտելիքների ձեռքբերումը դիտարկվում է որպես անձի զարգացման միջոց: Այս հիմնավորմամբ էլ պիտի կարևորել ոչ թե գիտելիքների մեծ ծավալի ձեռքբերումը, այլ դպրոցականների կողմից յուրացման ձևերը, գործածման արդյունավետությունը, հետագա ուսումնական գործունեության ծավալման և սովորողների բարձրագույն մտածողության ձևավորման համար պիտանելիությունը: Սա նշանակում է, որ ուսուցման բովանդակությունը, մեթոդներն ու միջոցները պիտի համապատասխանեցվեն դպրոցականների տարիքային առանձնահատկություններին, նրանց ճանաչողական հետաքրքրություններին, ստեղծագործական, մտավոր գործունեություն ծավալելու կարողություններին և ձևավորման նպատակներին:

Մանկավարժական գրականության մեջ 18-րդ դարի վերջից սովորողի ինքնուրույնությունը համարվում է դասավանդման առաջատար սկզբունքներից մեկը: Սովորողների ինքնուրույնության և գործունեության զարգացման հարցը կենտրոնական է:

Կ.Դ.Ուշինսկին գրել է, որ երեխաները պետք է ինքնուրույն աշխատեն, իսկ ուսուցիչը պետք է ղեկավարի այս անկախ աշխատանքը և նյութ տրամադրի նրան: Նա հիմնավորեց դասարանում սովորողների ինքնուրույն աշխատանքի կազմակերպման որոշ ուղիներ ու միջոցներ՝ հաշվի առնելով ուսուցման տարիքային շրջանները:

Մանկավարժական գործընթացում զգալի տեղ են գրավում ինքնուրույն աշխատանքի մեթոդները: Ինքնուրույն աշխատանքը պայմաններ է ստեղծում սովորողների մտածողության խորը տիրապետման և զարգացման համար: Ինքնուրույն աշխատանքը պահանջում է ինտենսիվ մտածողություն, տարբեր ճանաչողական առաջադրանքների լուծում, նշումներ կատարելը, ուսումնական տեղեկատվության ըմբռնումն ու մտապահումը և այլն:

Վերջին տասնամյակներում հասարակության մեջ տեղի են ունեցել լուրջ փոփոխություններ՝ կապված կրթության նպատակների և դրանց իրականացման ուղիների հետ: Կրթության նպատակն է դարձել աշակերտի ընդհանուր մշակութային, անձնային և ճանաչողական զարգացումը, որը կապահովի նրա սովորել սովորելու կարողությունը: Հետևաբար, կրթության ժամանակակից նպատակների իրականացման համար ուսուցիչը պետք է փնտրի և գործադրի աշակերտների հետ աշխատանքի նոր մոտեցումներ:

Ուսուցիչները պետք է ուշադիր լինեն դասի պլանավորման նոր մոտեցումներին, որոնք նպատակ ունեն առավել արդյունավետ և որակյալ դարձնելու առարկայի դասավանդումը, ապահովելու առարկայական չափորոշիչներով և ծրագրային պահանջներով ծրագրված արդյունքները:

Դասը ուսումնական գործընթացի հիմնական բաղկացուցիչ տարրն է: Ուսուցչի և սովորողների ուսումնական գործունեությունը հիմնականում կենտրոնանում է դասի վրա: Դրա համար էլ մեծ մասամբ սովորողի պատրաստվածությունը այս կամ այն առարկայից որոշվում է դասի անցկացման մակարդակով: Որպեսզի այդ մակարդակը լինի բավարար չափով բարձր, անհրաժեշտ է, որ ուսուցիչը դասին նախապատրաստվելիս աշխատի այն պլանավորել իբրև իր հարուստ մտահղացումներով մի ինքնատիպ ստեղծագործություն՝

յուրահատուկ նախաբանով, հանգույցով և լուծումներով, ինչպես բնորոշ է ցանկացած գեղարվեստական ստեղծագործության: Շատ կարևոր է գիտակցել, որ ուսուցումը ուսուցչի և սովորողի համատեղ գործունեությունն է՝ հիմնված համագործակցության և փոխըմբռնման սկզբունքների վրա: «Ուսուցիչ-աշակերտ» համակարգը իր հաջողությունները կգրանցի այն դեպքում, երբ կկայանա գործողությունների համաձայնություն, ուսուցչի և աշակերտի նպատակամետ գործողությունների համապատասխանություն, որը կխթանի աշակերտների ճանաչողական ակտիվությունը, հետազոտական գործունեությունը, ինքնուրույնությունը, նախաձեռնությունը, ստեղծագործելու ունակությունը: Ուսուցիչը պետք է նախապես որոշի դասի ուսուցողական, զարգացնող և դաստիարակչական նպատակները:

Ինչպես նախապատրաստել դասը.

1. Պլանավորել ուսումնական նյութը

- ❖ Ընտրել թեմային համապատասխան գրականություն և ամբողջ նյութիցընտրել միայն այն հատվածները, որոնք առավել պարզ եղանակով կօգնեն լուծելու առաջադրված խնդիրը:
- ❖ Ընտրել ուսումնական այն առաջադրանքները, որոնց նպատակն է՝
 - նոր նյութի իմացություն,
 - վերարտադրություն,
 - գիտելիքների գործադրում նոր իրավիճակում,
 - գիտելիքների գործադրում անձանոթ իրավիճակում,
 - ռացիոնալ մոտեցում գիտելիքներին:
- ❖ Համակարգել ուսումնական առաջադրանքները պարզից բարդ սկզբունքով: Կազմել առաջադրանքների երեք խումբ.
 - առաջադրանքներ, որոնք կուղղորդեն սովորողին վերարտադրելու նյութը,
 - առաջադրանքներ, որոնք կնպաստեն նյութի իմաստավորմանը,
 - առաջադրանքներ, որոնք կնպաստեն նյութի ամրապնդմանը:

2. Մտածել դասի «խայծի» մասին:

Յուրաքանչյուր դաս պետք է ունենա հիշարժան պահ, որը երկարատև մնա սովորողի հիշողության մեջ: Դա կարող է լինել ոգևորություն, հետաքրքիր փաստ, անակնկալ բացահայտում, գեղեցիկ փորձ, ծանոթ երևույթի վերաբերյալ ոչ ստանդարտ մոտեցում և այլն:

3. Խմբավորել ընտրված ուսումնական նյութը:

Անհրաժեշտ է մտածել, թե ընտրված նյութի շուրջ աշխատանքը ինչ հերթականությամբ պետք է կազմակերպել, ինչպես իրականացնել սովորողի ուսումնական գործունեության տեսակների հերթագայումը: Նյութերի խմբավորման հարցում կարևոր է ընտրել դասի կազմակերպման այնպիսի ձև, որը կնպաստի սովորողների գործունեության բարձրացմանը, ոչ թե նյութի պասիվ յուրացմանը:

4. Պլանավորել սովորողների գործունեության վերահսկումը:

Սովորողների ուսումնական գործունեության արդյունավետ վերահսկման համար անհրաժեշտ է մտածել՝

- ինչը վերահսկել,
- ինչպես վերահսկել,
- ինչպես օգտագործել վերահսկման արդյունքները:

Միաժամանակ չպետք է մոռանալ, որ որքան հաճախ է վերահսկվում բոլորի աշխատանքը, այնքան հեշտ է տեսնել տիպական սխալներն ու դժվարությունները, բացի այդ՝ դա հիանալի միջոց է դրսևորելու ուսուցչի իրական հետաքրքրությունը յուրաքանչյուրի աշխատանքի նկատմամբ:

5. Նախապատրաստել դասի կահավորանքը:

Կազմել անհրաժեշտ ուսումնադիտողական պարագաների ցանկը: Հոգալ էլեկտրոնային դասերի ստեղծման մասին, ամբողջ նոր տեղեկատվությունը տեղադրել այնպես, որ այն ծառայի իբրև հենակետային նյութ՝ այն մտապահելու և մրակայելու նպատակով:

6. Որոշել տնային հանձնարարությունը՝ դրա բովանդակության մեջ նկատի

ունենալով սովորողների տարբեր խմբեր: Դա նշանակում է՝ շերտավորել նաև տնային հանձնարարությունը՝ տալ բացատրություն դրանց կատարման քայլերի հերթականության վերաբերյալ: Սովորողների մեջ ինքնուրույնություն, նախաձեռնություն և ստեղծագործական ունակություններ զարգացնելու համար շատ կարևոր է դասի համապատասխանեցումը: Դաս համապատասխանեցումը շատ հետաքրքիր է և շատ անհրաժեշտ գիտական տեսություն է:

Սա տարբերակված ուսումնառության շարունակությունն է, որը յուրաքանչյուր առաջատար երկրի ուսումնական պլանի պարտադիր բաղադրիչ է: Այս թեման ավելի նպատակալից է և ցուցմունքներ է տալիս տարբեր գործիքների կիրառությամբ հասնել նպատակին: Տարբերակումը նշանակում է տալ ցուցումներ, որոնք անհատական կարիքները կբավարարեն:

Այսինքն ուսուցիչը պետք է կարողանա որոշել, թե ուսումնառության քանի տարբեր մակարդակների նա պետք է անդրադառնա, որպեսզի կարողանա օգնել բոլորին /տարբեր մակարդակներում/ հասկանալ և հասնել վերջնարդյունքին:

Տարբերակված ուսուցում իրականացնելու համար, պետք է սկսել փոքր քայլերից: Այն է՝ թույլ տալ սաներին ընտրել ուսումնառության ձևը /այսինքն՝ ինքը որոշի, թե ինչպես է ցանկանում ներկայացնել տվյալ նյութը՝ բանավճռ, թե՞ գրավոր, որն է իրեն ավելի հոգեհարազատ, որն է իր մոտ ավելի լավ ստացվում: Քանի որ դասարանում ունենք երեք մակարդակի աշակերտներ, պետք է տարբերակել երեք տեսակի նյութեր, կամ գործընթացներ, երեք տեսակի աշակերտներին համապատասխանեցնելու համար: Ավելի բարդ մոտեցում է ամբողջական դասի կմախք ստեղծելը: Ուսուցիչն է ընտրում դասը, թեման կամ համապատասխանող չափորոշիչը: Դրանից հետո ուսուցիչը որոշում է, թե ուսումնառության քանի տարբեր մակարդակների նա պետք է անդրադառնա:

Դասարանի կարգավորման մասին

. Դասը սկսելուց առաջ պետք է սաներին տրամադրել դասի նպատակը, ցույց տալ որտեղից ուր են գնալու /ներկայացնել վերջնարդյունքները/

. Տրամադրել կազմակերպչական ռազմավարություններ

- . Միշտ սովորողներին հիշեցնել վերջնաժամկետները
- . Անհատական մոտեցում դժվարացող սաներին
- . Գնահատել ոչ թե ամեն դասին սովորողի տված պատասխանը, այլ ամբողջ թեմայի յուրացումը
- . Յուրաքանչյուր շաբաթ կառուցողական հետադարձ կապ տալ:

Ամենակարևոր մասը, որ ուսուցիչը պետք է զգա և անպայման օգտագործի՝ դա ուսուցման բոլորներն են:

Ուսուցման բոլորներ

Ուսուցման բոլորները չպլանավորված հնարավորություն է, որն առաջանում է դասարանում, երբ ուսուցիչը իդեալական հնարավորություն ունի իր աշակերտներին ավելին առաջարկելու: Ուսուցման բոլորները այն չէ, ինչ որ Դուք կարող եք պլանավորել. այլ անցողիկ հնարավորություն է, որը պետք է ուսուցիչը զգա և բռնի պահը: Դա ուսումնական հատված են, որտեղ սովորողները ամբողջությամբ ներգրավված են: Այդ բոլորները հազվադեպ են լինում, դրանք հատուկ փորձառություններ են, որոնք սաները հիշում են ողջ կյանքի ընթացքում: Այսինքն այն պահն է, երբ աշակերտի մոտ հետաքրքրություն է առաջանում և տպավորվում են նրա մոտ այդ պահերը:

Բեն. Ֆրանկլինը (և հին չինական ասացվածքը) ասում է.

«Ասա՛ ինձ, և ես կմոռանամ, Սովորեցրո՛ւ ինձ, և ես կհիշեմ, Ներառի՛ր ինձ, և ես կսովորեմ»:

Հանրակրթության բարեփոխումների ընդհանուր ուղղվածությունը և տրամաբանությունը պայմանավորում են ինչպես ուսումնական նոր ծրագրերի ու դասագրքերի, այնպես էլ ուսուցման կազմակերպման նոր համակարգերի ու մոտեցումների ներդրման անհրաժեշտություն:

Արդյունավետ դասավանդման համար նորօրյա դպրոցի ուսուցչին անհրաժեշտ է ոչ միայն դասավանդվող առարկայի խոր և բազմակողմանի իմացություն, այլև դասավանդման նպատակների, խնդիրների, դրանց կենսագործմանն ուղղված

եղանակների, ձևերի ու միջոցների նպատակահարմար ընտրություն կատարելու կարողություն և հմտություն: Հանրակրթության բարեփոխման գործընթացում այսօր կարևորագույն հիմնախնդիր է դարձել սովորողների ընթերցանության որակի և ընթերցողական հմտությունների ցածր մակարդակը, ինչի արդյունքում դրանից բխող խնդիրներ են առաջանում հանրակրթական բոլոր առարկաների դասավանդման և ուսումնառության ընթացքում:

Ընթերցանության հմտություններն անմիջականորեն ազդում են սովորողների մաթեմատիկայի ուսումնառության արդյունավետության և մոտիվացիայի վրա: Այս առումով առաջնային անհրաժեշտություն է դառնում հանրակրթության բոլոր աստիճաններում սովորողների ընթերցանության խրախուսումը: «Ընթերցանության օգտավետության մասին» գրույցում ժամանակակից փիլիսոփա Անդրեյ Բաումեյստեյրը նշում է. «Տեսողական ինֆորմացիան ուղեղը պասիվ է ընկալում, այն վերլուծական հմտություն չի պահանջում: Ինչպես գիտենք, տեքստը սիմվոլների հավաքածու է. երբ կարդում ենք տեքստը, ըստ էության, մեր ուղեղը վերծանում է այն. տառերից՝ բառ, բառերից՝ նախադասություն, որից հետո մենք կարդացածը իմաստավորում ենք, ինչի հետևանքով ուղեղը ահռելի ակտիվ աշխատանք է կատարում, ինչը մղում է ուղեղի զարգացման, հետևաբար՝ մարդու զարգացման: Որքան էլ ընթերցումը համարեն հնացած սովորություն, տեղեկություն ստանալու աղբյուրներ դիտարկվեն տեսանյութը, ձայնագրությունները, համացանցը, միևնույնն է, ընթերցանությունը ուղեղը մարզելու, կոփելու եզակի, լավագույն միջոցներից է»:

Մաթեմատիկական անփոխարինելի միակ հմտությունն է, որն ուղղակիորեն ազդում է մտածողության զարգացման վրա: Այն վերլուծական, կարողություններ զարգացնելու միջոց է, մարդու ամբողջական զարգացման նախապայման, որը պիտի զարգացնել՝ սկսած տարրական դպրոցից:

Սովորողների մաթեմատիկայի կարողությունների զարգացման դասարանային և արտադասարանային աշխատանքները պետք է հանգամանորեն պլանավորվեն, իրագործվեն հետևողականորեն, ունենան աստիճանական ձևով զարգացող բնույթ և փոխլրացնեն իրար:

Ծրագրի նպատակները

1. Հանրակրթության տարրական աստիճանում սովորողների մաթեմատիկայի որակի բարելավում:
2. Սովորողների մեջ հանրահաշվի և երկրաչափության գրագիտության կարողունակությունների ձևավորում և զարգացում:
3. Մաթեմատիկայի որակի բարելավմամբ հանրակրթական բոլոր առարկաների յուրացման արդյունավետության բարձրացում:
4. Լավագույն մաթեմատիկոսների ստեղծագործությունների ուսումնասիրում և կիրառում:

5-9-րդ դասարաններ ավարտողը պետք է ունենա հետևյալ կարողություններն ու հմտությունները՝

1. շրջապատի և առօրյա կյանքի տարբեր երևույթները նկարագրել մաթեմատիկական լեզվով.
2. խնդիրներ լուծելիս ստեղծել մաթեմատիկական պարզ մոդելներ, ակտորիթմներ.
3. իմանալ «և», «կամ», «կամ, կամ», «եթե, ապա» շաղկապների, «առնվազն», «ցանկացած», «գոյություն ունի», «ամենաքիչը», «ամենաշատը» բառերի իմաստը և դատողություններ կատարել դրանց միջոցով.
4. տրամաբանական դատողությունների հիման վրա քննարկել խնդրի լուծման տարբեր դեպքեր.
5. կառուցել որոշ տարրական ֆունկցիաների գծապատկերներ
6. բարդ խնդիրը տրոհել պարզ խնդիրների և նկատել միևնույն խնդրի տարբեր լուծումների առանձնահատկությունները.
7. երկրաչափական դատողություններից անցում կատարել հանրահաշվականի և հակառակը.
8. հիմնավորել սեփական մտքերը, բավարար փաստարկների դեպքում ընդունել

այլոց տեսակետները.

9. տարբեր իրավիճակներում ընտրություն կատարել և լավագույն լուծումներ գտնել.

10. մաթեմատիկական գիտելիքները կապել այլ առարկաներից ստացած գիտելիքների հետ:

Ինչպես տեսնում ենք, այս բոլոր վերջնարդյունքները միտված են սովորողների մեջինքնուրույնություն, նախաձեռնություն և ստեղծագործական ունակությունների զարգացմանը: Երևակայության զարգացումը ստեղծագործական, հետաքրքիր և մարտահրավեր գործընթաց է: Պատկերն ու միտքը անբաժանելի ամբողջություն են, և հենց մարդկային երևակայությունը կապված է առավել մտերիմ կապերով մտածողության հետ: Հետևաբար, մտածողության զարգացմանը միտված ցանկացած վարժություն կօգնի երևակայության ձևավորմանը: Ստեղծագործական երևակայությունը ենթադրում է նաև անկախ անհատականության կրթություն, որովհետև դա ենթադրում է նոր, ինքնատիպ, անօրինակ իրերի, պատկերների կամ նշանների ստեղծում:

Ստեղծագործական երևակայության զարգացման ուղիներ.

1. վառ պատկերների կուտակում բնության հետ մտածված հաղորդակցության միջոցով և դիտումների արդյունքների ձայնագրում բանավոր ձևով, զձագրում
2. երևակայական «ճանապարհորդությունների» փորձ դեպի քարտեզներ գծերի
3. ֆանտազիայի ձևավորումը խաղերում. դերախաղ, բառերով, առաջարկվող ֆանտաստիկ հանգամանքներով

Երևակայության խաղեր

Վաղ տարիքից իմաստ ունի ուշադրություն դարձնել երեխաների մոտ երևակայության զարգացմանը: Խաղային, զվարճալի միջոցն այստեղ ամենահարմարն է, օրինակ՝ առաջադրանք- խաղերը: Ուսուցիչները բացառիկ նշանակություն են տալիս դերային խաղերին, երբ դեր ստանձնելով՝ երեխաները ձգտում են հնարած պատկերների առավել ճշգրիտ նմանությանը իսկապես գոյություն ունեցող կերպարների հետ:

Այս ամենը տարածում է տալիս երեխայի երևակայությունը և զարգացնում գիտակցված մտածողություն: Լավ ֆանտազիան աշխարհի լավագույն գործիքներից մեկն է հաջողության հասնելու համար: Ամենահաջողակ մարդիկ սովորաբար ստեղծագործ անհատներ են, և երևակայությունը կարևոր դեր է խաղում նրանց կյանքում: Հաճախ թույլ տրվող սխալներից մեկն այն է, որ ուսուցիչները միանգամից աշակերտներին մղում են ինքնուրույն աշխատանքի կամ հակառակը՝ երբեք չեն հասնում ինքնուրույն աշխատանքի փուլին: Ուսուցումը բաժանվում է չորս փուլի.

1. Առաջին փուլը կառուցվածքային փուլն է: Այս փուլում ուսուցումը ուսուցչակենտրոն է, քանի որ աշակերտները դեռևս գիտելիքներ չունեն թեմայի վերաբերյալ և ուսուցիչն է պլանավորում գործընթացը:
2. Երկրորդ փուլում ուսուցչի դերը նվազում, իսկ աշակերտների ինքնուրույն գործողությունների ծավալն աճում է: Այս փուլում աշակերտներն արդեն ինքնուրույն աշխատում են, բայց ուսուցիչը դեռևս վերահսկում է գործընթացը:
3. Երրորդ փուլում ուսուցիչն արդեն միայն ուղղորդող է, և անցում է կատարվում ուսուցման աշակերտակենտրոն փուլին:
4. . Չորրորդ փուլում աշակերտները լիարժեք ինքնուրույն սովորողներ են, իսկ ուսուցիչը պարզապես հետևում է նրանց և անհրաժեշտության դեպքում աջակցում աշակերտներին:

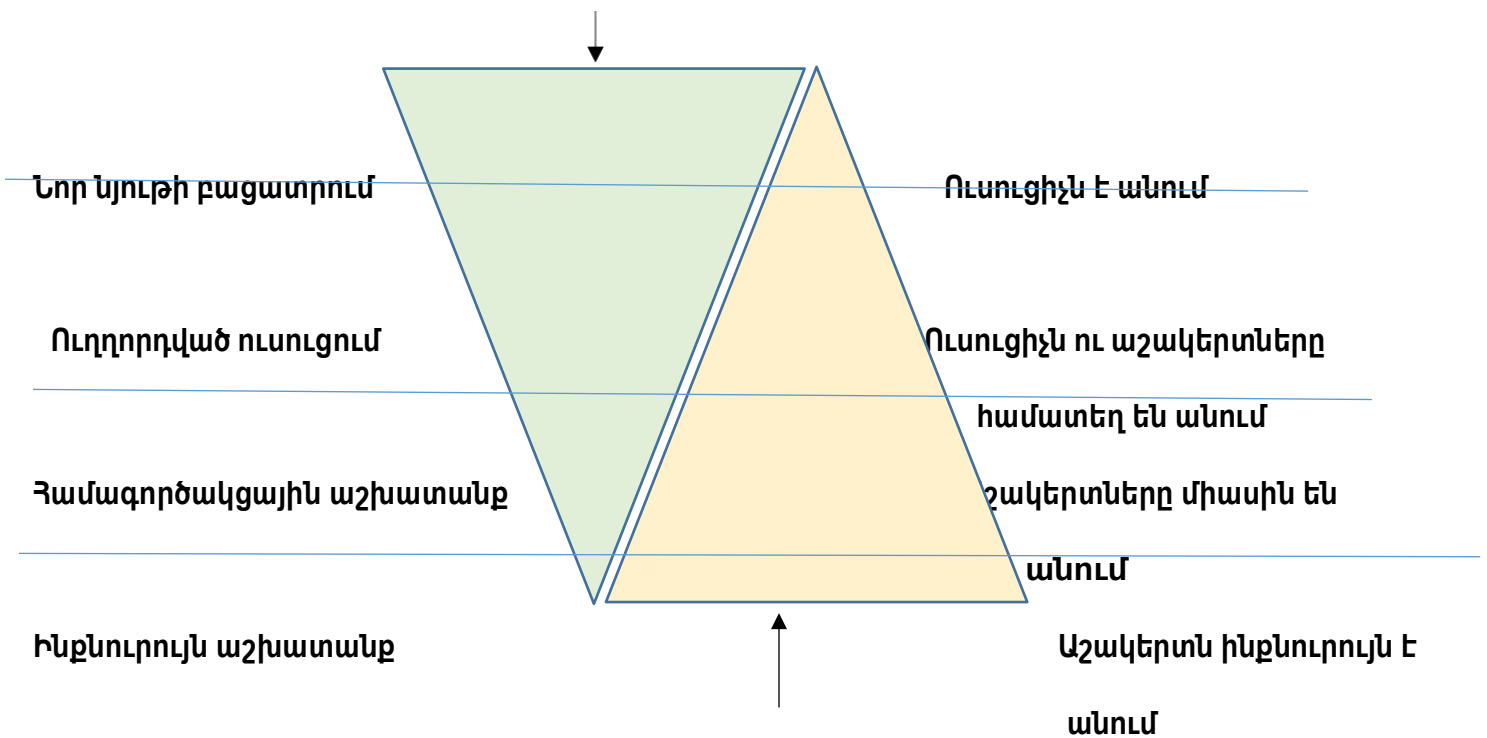
Ուսուցման պլանավորման չորս կարևոր հարցերը

Մեկ այլ հետաքրքիր մոտեցում է հարցերի միջոցով ուսուցման փուլերի պլանավորումը: Ուսուցիչը պլանավորման գործընթացում պետք է պատասխանի չորս հարցի.

- Ի՞նչ պետք է անի ուսուցիչը դասին նախապատրաստվելիս կամ ընթացքում:
- Ի՞նչ պետք է անեն ուսուցիչն ու աշակերտները միասին:
- Ի՞նչ պետք է անեն աշակերտները իրար հետ՝ առանց ուսուցչի միջնորդության:
- Ի՞նչ պետք է անի յուրաքանչյուր աշակերտ ինքնուրույն:

Այս հարցերին պատասխանելը հնարավորություն է տալիս պլանավորելու դասը, որի ընթացքում տեղի են ունենում ուսուցողական տարբեր գործընթացներ: Վերոնշյալը պարզ երևում է հետևյալ գծապատկերում.

Ուսուցչի պատասխանատվության չափաբաժինը

Աշակերտի պատասխանատվության չափաբաժինը

Դպրոցը պետք է ուրախություն պատճառի դպրոցականին: Դա պայմանավորված է ոչ միայն երեխաների նկատմամբ մարդասիրական վերաբերմունքով, այլ նաև հաջողակ կրթական գործունեության նկատմամբ հոգատարությամբ: Ուսուցչի խնդիրն է «բացել երեխայի սիրտը», արթնացնել նրա ցանկությունը՝ սովորելու նոր նյութ և սովորել աշխատել դրա հետ: Դրա համար ուսուցիչը պետք է լավ իմանա երեխաների հոգեբանական առանձնահատկությունները, կարողանա հասկանալ յուրաքանչյուր երեխայի անհատականությունը և գտնել ուսուցման և ճանաչողական մոտիվացիայի ձևավորման համապատասխան մեթոդներ, ինչպես նաև կազմակերպել սովորողների ինքնուրույն աշխատանքը:

Եզրակացություն

Եզրափակելով, ամփոփենք ինքնուրույնության, նախաձեռնության, ստեղծագործական ունակությունների ձևավորման և զարգացման վերաբերյալ հիմնական եզրակացությունները:

Ուսուցումը ուսուցչի և սովորողի միջև փոխգործակցության գործընթացի կազմակերպման բարդ ձև է, որն ուղղված է որոշակի կրթական նպատակների իրականացմանը: Ուսուցումը ակտիվ գործընթաց է, որի ընթացքում ուսուցիչը և սովորողը փոխազդում են: Ուսուցման գործընթացում զգալի տեղ է զբաղեցնում ինքնուրույն աշխատանքը, որպես գործունեություն, որն իրականացվում է առանց ուսուցչի անմիջական մասնակցության, բայց նրա հանձնարարությամբ՝ դրա համար հատուկ հատկացված ժամանակում: Ինքնուրույն աշխատանքը սովորողների անձնական ստեղծագործական ձևավորման և զարգացման պայման է: Ուսումնական գործունեության ընթացքում կարևոր է, որ աշակերտները սովորեն ոչ միայն անգիր անել ուսուցչի ասածը, ոչ միայն

սովորեն այն, ինչ ուսուցիչը բացատրում է իրենց, այլ իրենք ինքնուրույն կարողանան գիտելիքներ ձեռք բերել, կարևոր է, թե որքանով է աշակերտը ինքնուրույն յուրացման գործում: Այս կամ այն գործողության գիտակցված ընտրությունը բնութագրում է սովորողի ակտիվ մտավոր գործունեությունը, իսկ դրա իրականացումը նախաձեռնությունն ու վճռականությունն է: Ինքնուրույնության բացակայությունը սովորողին դարձնում է պասիվ, արգելակում նրա մտածողության զարգացումը, ստեղծագործական միտքը, նախաձեռնությունը և, ի վերջո, անկարող է դարձնում ձեռք բերած գիտելիքները կիրառելու համար: Ինքնուրույն աշխատանք կատարելու գործընթացում սովորողների մոտ ձևավորվում է ուշադրություն, հիշողություն, իրենց վարկածներն ու ենթադրությունները հիմնավորելու ցանկությունը, նախաձեռնությունը: Ցանկացած ինքնուրույն աշխատանքի առանցքը խնդիր է, որը ծառայում է որպես սովորողի ինքնուրույն ճանաչողական գործունեության սկիզբ: Որպես դիդակտիկ երևույթ՝ ինքնուրույն աշխատանքը, մի կողմից, դաստիարակչական խնդիր է, այսինքն. ինչ պետք է իրականացնի սովորողը, իր գործունեության առարկան, մյուս կողմից՝ համապատասխան գործունեության դրսևորման ձևը՝ հիշողություն, մտածողություն, ստեղծագործ երևակայություն, երբ սովորողը կատարում է ուսումնական առաջադրանք, որն ի վերջո տանում է սովորողին կամ ամբողջությամբ ձեռք բերելու իրեն նախկինում անհայտ նոր գիտելիքներ կամ արդեն ձեռք բերված գիտելիքների շրջանակը խորացնելու և ընդլայնելու համար:

Անհնար է աշակերտներին սովորեցնել այն ամենը, ինչ անհրաժեշտ է կյանքում. հնարավոր է և անհրաժեշտ է սովորեցնել, թե ինչպես ինքնուրույն ձեռք բերել գիտելիքներ, կարողանալ դրանք կիրառել գործնականում, աշխատել գրքի հետ: Հայտնի է, որ գիտելիքը պետք է անընդհատ թարմացվի, որ դասին կարևոր է ոչ միայն և ոչ այնքան այն «փոխանցելը», այլ սովորել տեղեկատվություն քաղել տարբեր գրականությունից և, առաջին հերթին, դասագրքից:

Օգտագործված գրականություն

1. EduArmenia-ի «Արդյունավետ դասավանդման և ուսումնառության դասընթաց»,
2. ԱՄՆ-ի Բոստոնի համալսարանի ուսուցիչների վերապատրաստման ծրագրի պատասխանատու Վիգի Խրլոբեան:
3. Ս.Խաչատրյան, «Կամուրջներ պատերի փոխարեն», Անտարես, Երևան, 2014:
4. Կ.Թորոսյան, «Ինչպես պլանավորել մաթեմատիկայի դասը», Զանգակ, Երևան, 2016թ.